

PSA-testaus eturauhassyövän diagnosoimiseksi – tietoa päätöksenteon tueksi

Eeva Sundström, Raija Sipilä ja Kimmo Taari
13.12.2022

Eturauhassyövän yleisyys

- Eturauhassyöpä on miesten yleisin syöpä Suomessa, ja se aiheuttaa keuhkosyövän jälkeen toiseksi eniten syöpäkuolemia.

PSA-testi

- PSA-testin arvo nousee esimerkiksi eturauhassyövän yhteydessä, mutta myös iän myötä eturauhasen kasvaessa.
- PSA-testi on verikoe, jota ennen ei tarvitse paastota.
- Vältä voimakasta liikuntaa (esim. pyöräilyä) ja siemensyöksyä 2 päivän ajan ennen testiä.
- Lisäksi virtsatietulehdus, eturauhasen tulehdus, virtsaumpi tai virtsarakon katetrointi voivat nostaa PSA-arvoa. Koetta ei siksi kannata ottaa niiden aikana tai heti niiden jälkeen.

län vaikutus testaamiseen

- Testausta voidaan harkita yleensä 50 vuoden iästä alkaen.
 - Mikäli lähisuvussasi on äidin tai isän puolelta eturauhassyöpää tai sukutaustasi on afrikkalainen, on eturauhassyövän riskisi suurentunut ja testaus voidaan aloittaa jo 45-vuotiaana.
 - Mikäli sinulla on todettu BRCA2-geenimutaatio, testaus voidaan aloittaa jo 40-vuotiaana.
- Oireettomalle yli 70-vuotiaalle miehelle ei suositella tehtäväksi PSA-testiä, koska siitä arvioidaan useimmin olevan enemmän haittaa kuin hyötyä.

Testauksen hyödyt

- Testi saattaa paljastaa eturauhassyövän ajoissa, jolloin hoito on usein helpompaa ja tuloksellisempaa.

Testauksen haitat

- Testaus voi johtaa yli diagnostiikkaan eli sellaisten syöpien löytymiseen, joista et ehtisi kokea haittaa elinaikanasi. Sen sijaan syövän diagnostiikkaan ja hoitoon voi liittyä haittoja. Diagnostiikkaan liittyvä haitta on esimerkiksi infektioriski, ja hoitoon saattaa liittyä erektiohäiriöitä, virtsanpidätyskyvyn ongelmia ja ruoansulatuskanavan oireita.
- Tieto syövästä voi heikentää elämänlaatuasi, vaikka syöpä olisi ennusteeltaan hyvä eikä vaatisi aktiivista hoitoa.
- Normaali PSA ei täysin sulje pois eturauhassyöpää.

Muuta huomioitavaa

- Mikäli sinulla on virtsaamiseen liittyviä ongelmia, pelkkä PSA-testaus ei riitä. Lääkäri arvioi muiden tutkimusten tarpeen.
- Jos PSA on koholla ja eturauhasen tunnustelulöydös on normaali, PSA yleensä kontrolloidaan 1–2 kuukauden kuluttua ennen päätöstä jatkotutkimuksista.
- Jos PSA on normaali, ei yksittäinen PSA-testi ole riittävä eturauhassyövän varhaiseksi toteamiseksi. Testaustiheys suunnitellaan PSA-arvon ja eturauhassyövän riskitekijöiden perusteella. Testausväli on yleensä 2–8 vuotta.